herpy

AGAMER

Indisk pragtøgle

Calotes versicolor

Calotes versicolor er en slank, hurtig trægående agam fra Sydasien, der kan skifte farve fra brunlig til gul, rød og næsten sort, og hannen får i yngletiden et skarpt rødt hoved. Den bliver 30-40 cm, er dagaktiv og lever mest af insekter. Den kræver et højt terrarie med grene, kraftig varme og UVB, og der må kun være én han i hvert terrarie.

Familie: Agamidae Engelsk: Eastern Garden Lizard Tidligere navn: *Agama versicolor; Agama indica; Calotes cristatus; Calotes gigas; Agama tiedemanni* Udgivet 16. november 2026

SPECIFIKATIONER

DYRET

Voksenstørrelse	**30-40 cm** total længde inkl. hale
Levetid	**10-15 år**
Aktiv	**Dag**
Levevis	**Træboende**
Biotop	**Savanne og tørskov**
Sværhedsgrad	**Øvet**

PASNING

Min. terrarie	**120 × 60 × 120 cm** L × B × H til 1 voksent dyr
Temperatur, dag	**24-29 °C**
Hotspot	**35-40 °C**
Temperatur, nat	**21-24 °C**
Luftfugtighed	**60-80 %**
Vand	**Vandskål**
UVB	**Nødvendig** Ferguson-zone 3
Kost	**Insekter og planter**
Holdes	**Enkeltvis, parvis eller 1 han med flere hunner**

AVL

Formering	**Æglæggende**
Kønsmoden	**7-12 mdr.**
Kuldstørrelse	**7-33 æg**
Kuld pr. år	**1-3**
Inkubation	**47-80 dage** ved 27-31 °C

BESKYTTELSE OG PAPIRER

CITES	**Ikke omfattet**
EU-bilag	**Ikke omfattet**
IUCN	**Ikke truet (LC)**

Arten er ikke opført på CITES eller i EU's bilag, så der kræves ingen CITES-papirer. Ingen agamer står på den danske liste over dyr, som private ikke må holde (bekendtgørelse nr. 1261 af 17.11.2015), og arten er ikke på EU's liste over invasive arter.

Om arten

Calotes versicolor er en slank agam med lang, spidst tilløbende hale, kantet hoved og en kam af skæl langs nakken og ryggen. Hos hannen er kammen kraftig og fortsætter helt ned til halen. Over hver trommehinde sidder to små, adskilte torne. Grundfarven er lysebrun, grålig eller olivenbrun, ofte med mørke tværbånd og pletter på siderne, og fra øjet stråler mørke striber ud. Hunner og unge dyr har tydeligere bånd og ofte to lyse striber langs ryggen.

Arten er kendt for sin evne til at skifte farve. Den kan gå fra lysebrun til rød, gul eller næsten sort, nogle gange kun på hoved og hals, andre gange over hele kroppen og halen. I yngletiden får hannen et skarpt orange til rødt hoved og skuldre og en sort strube, og hannen bliver også rød efter en vundet kamp med en rival. Hunnen bliver mere afdæmpet rødlig på forkroppen. Omkring halvårsalderen får begge køn mørke pletter på siden af halsen.

Dyret bliver 30-40 cm inklusive hale, og halen udgør omkring to tredjedele af længden. Hunnernes krop (snude til kloak) måler 8-15 cm, og hannerne bliver større end hunnerne. Dyr fra Sri Lanka er gennemsnitligt lidt større end dyr fra fastlandet. Som hos andre agamer kan halen ikke afkastes.

Taksonomien er i opbrud. *C. versicolor* blev længe regnet for én art fra Iran til Kina og Indonesien, men er et kompleks af flere arter. Siden 2021 regnes *C. versicolor* i snæver forstand for en art i det sydlige Indien og langs Indiens østkyst nord til Mahanadi-floden, måske også på Sri Lanka. Dyrene i det centrale og nordlige Indien er udskilt som *Calotes vultuosus*, dyrene i det nordlige Pakistan som *Calotes farooqi*, og i det nordøstlige Indien og Sydøstasien findes de nærtstående *Calotes irawadi* og *Calotes htunwini*. Navnet *C. versicolor* bruges stadig om hele komplekset, også i handlen, og dyrenes oprindelse er sjældent kendt. Pasningen er den samme.

Arten er nervøs, når den er ny, men vænner sig til sine omgivelser. Den er ikke et dyr, der skal tages op hver dag, og hannen forsvarer sit område kraftigt over for andre hanner. Levealderen i fangenskab er dårligt dokumenteret; angivelserne går op til 10-15 år.

Udbredelse og levested

Calotes versicolor i bred forstand har en meget stor udbredelse i Syd- og Sydøstasien: fra det sydøstlige Iran og Afghanistan over Pakistan, Indien, Nepal, Bhutan, Bangladesh og Sri Lanka til Myanmar, Thailand, Cambodja, Vietnam, det sydlige Kina med Hainan, det vestlige Malaysia og Sumatra. Kortet viser dette område.

I snæver forstand lever arten kun i det sydlige Indien og langs østkysten nord til Mahanadi-floden, og måske på Sri Lanka. Resten af området tilhører nært beslægtede arter i komplekset (se beskrivelsen).

Arten er indført flere steder uden for det oprindelige område, blandt andet på Maldiverne, Seychellerne og Mauritius, i Oman og i Florida, hvor den kan fortrænge de hjemmehørende øgler.

> **Oprindelig udbredelse:** Indien, Sri Lanka, Nepal, Bhutan, Bangladesh, Pakistan, Afghanistan, Iran, Myanmar (Burma), Thailand, Cambodja, Vietnam, Malaysia, Indonesien og Kina.

LEVESTED

Arten lever i hegn, krat, haver, skovbryn og åbent landskab med buske og træer, og den klarer sig fint i byer og landsbyer. Den klatrer hurtigt op ad stammer og grene og bruger også mure, pæle og hegnspæle. Den sidder ofte på en gren, en mur eller en pæl og soler sig med åben mund, og når et rovdyr nærmer sig, flygter den op i et træ og bevæger sig om på den side af stammen, der vender væk.

Den er dagaktiv og jager fra et udkigspunkt. Efter regnskyl kommer mange ned på jorden for at samle larver og insekter, der er faldet ned fra træerne. Klimaet er tropisk til subtropisk med tydelig regntid, og yngletiden følger regntiden: i det sydlige Indien fra maj til oktober. I det tørre sydindiske højland har aktive dyr om sommeren en kropstemperatur på omkring 37 °C, og i en temperaturgradient vælger de 26-30 °C. Arten tåler både høje og ret lave temperaturer og er almindelig og ikke truet.

Læs mere: Varme og temperatur

Pasning

TERRARIET

En voksen *C. versicolor* skal have et terrarie på mindst 120 × 60 × 120 cm (længde × bredde × højde). Det er en trægående art, så højden er lige så vigtig som gulvarealet. En han med to eller tre hunner skal have mindst 150 × 120 × 120 cm. Stort og højt er bedre.

Indret med mange grene i forskellige tykkelser og hældninger, kork, bark, en bagvæg med klatremuligheder og levende eller kunstige planter, så øglen kan komme op i højden og skjule sig. Den foretrækker at sidde højt oppe. Som bund passer en blanding af jord og sand, som også bruges til æglægning. Terrariet skal have god ventilation, så luften ikke bliver stillestående, og låget skal lukke tæt, for arten er hurtig og springer.

Planter i potter giver skjul og lidt planteføde. Fjern ekskrementer og foderrester dagligt, og skift bunden helt med jævne mellemrum.

TEMPERATUR

Arten har brug for en tydelig gradient. Dagtemperaturen i terrariet skal ligge på 24-29 °C, og på solpladsen skal der være 35-40 °C. Om natten skal der være 21-24 °C. Placér solpladsen højt oppe på en gren, hvor øglen naturligt vil sidde, og sørg for, at den altid kan søge væk fra varmen. Den foretrukne kropstemperatur er 26-30 °C, og aktive dyr i naturen kommer op omkring 37 °C.

Brug en halogenspot eller en anden varmelampe over solpladsen, afskærmet med et gitter, så dyret ikke brænder sig. Mål overfladetemperaturen på solpladsen med et IR-termometer og luften med termometre i den varme og den kølige ende. For lav temperatur sænker stofskiftet og giver dårlig fordøjelse og appetit. Om natten slukkes varmen, og temperaturen må følge rummet, så længe den ikke falder under 21 °C.

LUFTFUGTIGHED OG VAND

Den relative luftfugtighed skal ligge på 60-80 %. Det opnås ved at sprøjte terrariet let en til to gange dagligt og lade bunden og planterne tørre delvist mellem sprøjtningerne. Øglen drikker vanddråber fra blade og grene, så sprøjtningen giver også drikkevand.

Stil desuden en lav skål med frisk vand i terrariet, så lav, at dyret let kan komme op af den. Skift vandet dagligt. Er luften vedvarende for tør, får dyret problemer med hudskiftet.

Læs mere: Luftfugtighed, sprøjtning og ventilation

LYS OG UVB

Arten er dagaktiv og soler sig, så den har brug for kraftigt lys og UVB. Brug et UVB-rør på 6-10 % (T5 HO) over solpladsen, svarende til Ferguson-zone 3; zonen er ikke målt for arten, men passer til andre dagaktive agamer, der soler sig i åbent land. Målet er et UV-indeks på 3-5 ved solpladsen og lavere længere nede. Afstanden mellem rør og dyr afhænger af rør og armatur og kontrolleres med en UV-måler. Rørene skiftes efter producentens anvisning, fordi UVB-udstrålingen falder, længe før røret holder op med at lyse.

Tænd lyset omkring 12 timer om dagen. Varmelamper giver ikke UVB og kan ikke erstatte røret.

Læs mere: Lys og UVB

FODER

C. versicolor er først og fremmest insektæder. I naturen æder den myrer, biller, guldsmede, græshopper og andre insekter, og den tager også små hvirveldyr som andre øgler, gekkoer og unge gnavere. Planteføde udgør kun en lille del.

Giv varieret levende foder, der ikke er større end afstanden mellem dyrets øjne: græshopper, fårekyllinger, kakerlakker, silkeorme og larver, med melorme og voksorme som tilskud. Tilbyd gerne lidt bladgrønt, som nogle dyr tager. Små hvirveldyr er ikke nødvendige.

Unger fodres dagligt, ungdyr og voksne hver anden dag. Støv foderinsekterne med kalk ved de fleste fodringer og med et vitamin- og mineraltilskud en gang om ugen. Giv insekterne næringsrigt foder dagen før. Hold fodermængden nede, hvis dyret bliver fedt. Tilbyd foderet højt i terrariet, så dyret kan jage fra sin udkigspost.

Læs mere: Foderdyr: hold og avl Læs mere: Kalk, vitaminer og tilskud

ADFÆRD OG HÅNDTERING

Arten er nervøs, når den er ny, men vænner sig til rolige omgivelser. Den er hurtig og kan smutte ud, når låget åbnes. Giv et nyt dyr et par uger i fred. Den egner sig til at kigge på og ikke til hyppig håndtering, og skal den tages op, så støt kroppen og grib aldrig i halen.

Hannerne er stærkt territoriale. De nikker med hovedet, laver armstrækninger, puster struben op og viser rødt hoved over for rivaler, og de kan skade hinanden. Der må derfor kun være én han i hvert terrarie. En han med to eller tre hunner i et stort terrarie fungerer, men kræver opsyn, og er der bid eller sår, skal dyrene skilles. Tegn på stress er vedvarende mørke farver, flugtforsøg og foderstrejke.

Avl

KØNSMODENHED OG KØNSBESTEMMELSE

Hannen har en kraftigere kam, der fortsætter ned over ryggen, et større og bredere hoved og en tykkere halerod. Hunnen har en lavere kam og er mere afdæmpet i farverne. Hannens skarpe røde hoved og sorte strube er tydeligst i yngletiden.

Arten vokser hurtigt og bliver kønsmoden allerede ved 7-8 måneders alderen, når hannerne måler omkring 9 cm og hunnerne omkring 8 cm fra snude til kloak. Nogle hunner yngler først i andet eller tredje år og er så større og lægger flere æg. Sæt kun dyr i avl, når de er i godt huld.

PARRING

Yngletiden følger regntiden og falder i det sydlige Indien fra maj til oktober, længere nordpå i monsunen fra juni til september. Der er ikke dokumenteret en bestemt hvileperiode før yngletiden. Hannen får rødt hoved og sort strube og viser sig for hunnen med nik og opblæst strube.

Sæt hunnen til hannen i et stort terrarie og hold øje med dem, så hunnen kan komme væk, hvis hannen bliver for voldsom. Parringen foregår på grene, og hunnen bliver hurtigt drægtig.

ÆGLÆGNING OG KULD

Hunnen lægger 7-33 æg pr. kuld, oftest 10-20. Unge, små hunner lægger færre æg (11-15) end større og ældre hunner (20 eller flere). Hun kan lægge op til tre kuld i en sæson med 25-50 dages mellemrum. Æggene er aflange og har en blød, læderagtig skal.

Hunnen graver et hul i fugtig jord, lægger æggene og dækker dem til. Terrariet skal derfor have et sted med mindst 20 cm fugtig jord og sand eller en æglægningskasse. Mangler hun et egnet sted, kan hun holde æggene tilbage, og det kan være livsfarligt. Giv hunnen rigeligt foder og kalk før og efter lægningen, for mange kuld i træk tærer hårdt på hende.

INKUBATION

Grav æggene forsigtigt op uden at vende dem, og læg dem i en lukket beholder med let fugtig jord, sand eller vermiculit med små lufthuller. Æg i vat klækker dårligere end æg i jord eller sand. En temperatur på 27-31 °C passer. Rugetiden afhænger meget af temperaturen: ved 31-32 °C klækker æggene efter 55-56 dage, ved naturligt svingende temperaturer mellem 22 og 37 °C efter 47-48 dage, og angivelserne for sydindiske æg går op til omkring 80 dage. Ved 24-25 °C trækker det ud til over 80 dage, og ungerne bliver svage. Alle æg i et kuld klækker normalt inden for tre dage.

Kønsbestemmelsen er usikker. Hos dyr fra det sydlige Indien påvirker rugetemperaturen kønnet i et skiftende mønster, så både lave og høje temperaturer kan give overvægt af hunner eller hanner. Hos dyr fra det nordlige Indien er der ikke fundet nogen sammenhæng med temperaturen.

Æg, der bliver gule, falder sammen eller mugner, er som regel døde og kan fjernes.

OPDRÆT AF UNGER

De nyklækkede unger måler omkring 2-3 cm fra snude til kloak og 5 cm i alt. De er små og hurtige. Hold dem i et mindre, men højt og godt ventileret terrarie med grene, planter, solplads, UVB og samme luftfugtighed som de voksnes. Fodr dem dagligt med små insekter som små fårekyllinger, små larver og bananfluer, støvet med kalk.

Opdræt er svært: mange unger dør i de første måneder, også under gode forhold. Ungerne vokser hurtigt og når voksenstørrelse inden for det første år. Hold dem sorteret efter størrelse, og skil hannerne ad, så snart de begynder at vise farver og territorial adfærd, fra omkring halvårsalderen.

Sundhed og typiske fejl

De fleste problemer skyldes fejl i pasningen: for lav temperatur, for lidt UVB, ensidigt foder og for tør luft. Typiske problemer er:

- Knoglesvind (metabolisk knoglesygdom) ved for lidt UVB og kalk.
- Dårlig fordøjelse og appetit ved for lav temperatur.
- Problemer med hudskiftet ved for tør luft.
- Bidsår og stress hos hanner, der holdes sammen.
- Æglægningsbesvær og udmattelse hos hunner uden egnet gravebund eller med mange kuld i træk.
- Parasitter hos vildfangede dyr. Dyrene i handlen er ofte vildfangede og bør undersøges for parasitter og sættes i karantæne i mindst tre måneder.

Et sundt dyr har klare øjne, en rank holdning og er aktivt. Vask hænder efter kontakt med dyr og terrarie, da krybdyr kan bære salmonella. Opsøg en dyrlæge med erfaring i krybdyr, hvis dyret taber sig, ikke spiser, gaber uden at sole sig eller virker sløvt.

Læs mere: Karantæne og hygiejne Læs mere: Typiske sygdomme og tegn på sygdom Læs mere: Køb af dyr: opdræt, vildfang og transport

Spørg altid dine kloge bekendte

Vejledningen er et godt sted at begynde, men den kan ikke erstatte erfaring. Dyr er forskellige, og meget af det vigtigste lærer man af dem, der har holdt arten i årevis. Tal med en avler, en erfaren holder eller en dyrlæge med forstand på krybdyr og padder, før du anskaffer dyret - og igen, hvis noget ser forkert ud.